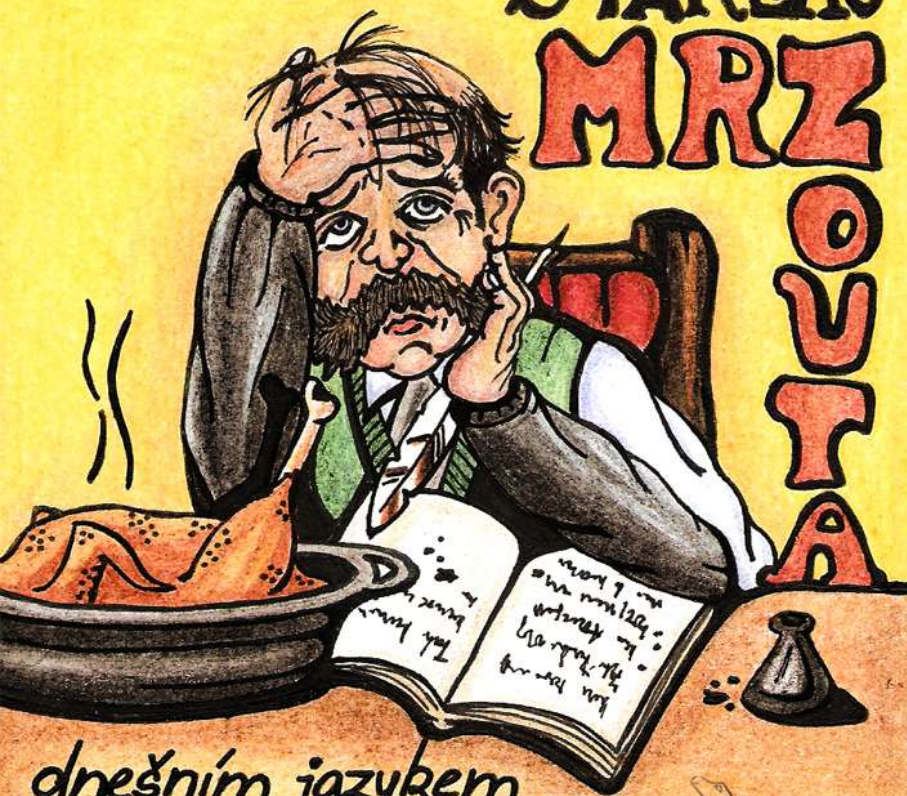

Ignát HERRMANN Z PAMĚTÍ STARÉHO MRZ

O
V
T
A

dnešním jazykem

LAMA

Toto vydání (text díla po jazykové a redakční úpravě, obálka, grafická úprava, poznámky, životopis autora apod.) je chráněno autorskými právy. Nositelé těchto práv jsou uvedeni v tiráži.

Prosíme, používejte tuto elektronickou verzi knihy pouze v souladu s platnou licencí, kterou jste si zakoupili. Žádná verze licence k této e-knize neumožňuje rozšiřování jejích kopií (včetně půjčování) či sdělování díla veřejnosti (například umístováním kopií či extrahovaného textu na servery, ze kterých je možno tento soubor nebo text dále stahovat nebo jej prohlížet), a to za úplatu či zdarma.

IGNÁT HERRMANN

Z paměti starého mrzouta
dnešním jazykem

IGNÁT HERRMANN

Z paměti starého mrzouta

adaptace do současné češtiny

Karel Marek

Praha 2014

Jazyková adaptace © Karel Marek, 2014
Obálka © Marcela Strejčková - Nomzamo, 2014
© Monika S. Benešová - Lama, 2014
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-900826-2-5 (formát PDF)
ISBN 978-80-900826-3-2 (formát PDF pro čtečky)
ISBN 978-80-900826-4-9 (formát ePub)
ISBN 978-80-900826-5-6 (formát MobiPocket)

Kapitoly *Z paměti starého mrzouta* byly původně uveřejněny ve Švandovi dudákovi v letech 1889 a 1893 a v Národních listech v letech 1893, 1894 a 1896.

Především o panu Anastáziu Cyrusovi

Pan Cyrus, abych pravdu řekl, nebyl příliš starý, ale „starým mrzoutem“ byl beze vší pochyby. Málokdy jsem ho viděl jinak než zamračeného, jak nevrle kouká před sebe, spíš bych řekl do sebe, aspoň tak, jako pod kabát, nějak tak do límce. A když se rozhlédl po nejbližším okolí, do dálky hleděl málokdy, činil tak neskonale kysele, opovržlivě. Připadalo mi dokonce, jako by v takových okamžicích pohlavkoval očima vše, co mu bylo na blízku.

Pan Cyrus se málokdy usmál, ale pokud se zapomněl a přece jen tak učinil, zdálo se, jako by přes jeho úsměv tekla po tváři ocet nebo prýštila citronová šťáva. Jeho známí říkali, že pan Cyrus pohledem sráží smetanu a že se nesmí podívat na mlékařský krám. Pak tento kyselý vtip roztahovali a natahovali a říkali, že není radno sedat s ním u piva, nechce-li člověk pít ze sklenice vysloveně šťovík, leda by si dal nalévat do hrnce.

Domnívám se, že tak říkali ze zlosti a uražené samolibosti, protože pan Cyrus se čím dál víc a úzkostlivěji vyhýbal svým známým. Bylo skoro jakýmsi vítězstvím, pokud se někomu podařilo získat jeho důvěru, lze-li nazvat důvěrou to, že dovolil a strpěl, aby se k němu někdo posadil, aby na něj mluvil a očekával od něj odpovědi.

Pokud jsem mohl vyzkoumat, míval pan Cyrus jenom známé, ale neměl přátele. Myslím, že jeho přátelstvím se honosil málokdo. Sám jsem neznal tak šťastného smrtelníka. I když, pokud se tak smím domnívat a pokud se nepletu, získal jsem jej já.

Z čeho pramenilo jeho mrzoutství, nemůžu říct. Nikdy se mi nesvěřil, ani jsem se o to nepokoušel, a sám jsem to nedokázal vypátrat. Nevyznám se v podobných výzkumech a neumím číst v lidských tvářích a očích. Možná ho v životě potkaly a potkávaly mnohé nehody. Zdá se, že život sám patřil k věcem a pojmům, o nichž se projevoval nepokrytě pohrdavě. Aspoň si nepamatuji, že by kdy pan Cyrus vypustil slovo život z úst jinak, než s přívlastkem „zatracený“.

„Víte, sousede,“ říkával (oslovoval totiž každého „sousedě“), „ten zatracený život je jako kanafas. Čím déle trvá, tím je vyrudlejší a chatrnější, a nakonec z něj lítají hadry. Já mám také takový zatracený děravý život...“

Nikdy jsem nepochopil, jak to myslel, že ze života „lítají hadry“. Liboval si v podobných ukrutných obrazech a přirovnáních, které by ani on sám nedovedl vysvětlit a objasnit. Ostatně jakmile od něj někdo chtěl objasnit nějaké záhadné, nesrozumitelné proslovy, pravidelně oněměl nebo upřel na tazatele nejmrzutější pohled, zadíval se někam do kouta a pak ze rtů, pootevřených tak málo, že by jimi neproklouzl ani list papíru, vytlačil, jako by mluvil k nějakému duchu, někam do neurčita:

„Ješšíš Marrjá, Františku, ty jsi trouba!“

Toto krátké ujištění pronesl huhňavým hlasem několikrát i v mé přítomnosti na některý můj dotaz a nechápal jsem, komu to patří. Nejmenuji se totiž František a nikdy jsem se tak nejmenoval.

Nikdy nemluvil o tom, co studoval, jaká byla jeho minulost. Celý jeho „ztracený život“ do chvíle, kdy jsem ho blíž poznal, zůstával pro mě zapečetěnou knihou. Mám jen temné tušení, že taky snad chtěl být kdysi spisovatelem, ale nestal se jím. Vím, že byl nějakým úředníkem, ale nikdy jsem nezjistil, v jakém oboru. Z jeho skoupých poznámek jsem vyrozuměl, jak je ve svém nitru naplněn zuřivostí, že musí celý den „škrábat“. A aby se z této oblíbené práce poněkud zotavil, **psal** zase, když se vrátil domů a když mu jeho milá, něžná rodina dopřála potřebný klid.

Konečně vyšlo najevo, že si pan Cyrus zapisoval jisté příběhy z vlastního života, říkal tomu „memoáry“. V nestřeženém okamžiku se k tomu sám přiznal. Byly totiž chvíle, kdy se stával po větším počtu sklenic piva hovornějším a řekl i to, co by jindy neřekl ani na mučidlech.

„Ztracený život!“ vyhrklo pak z jeho nitra, i když se ústa ještě nepochybně bránila vyslovit, co mu běží hlavou. „Kouše a štípe člověka jako dvaceti kleštěmi. A štípe tě všechno, co je kolem tebe...“

V takových okamžicích jsem se tvářil co nejlhostejněji. Báł jsem se pohlédnout do mrzuté tváře pana Cyruse, aby se nezalekl, abych nezarazil jeho sdílnost. Přitom jsem se ale chvěl nedočkavostí. A když nepokračoval a koukal do sklenice, jako by chtěl pivo vypít

očima, řekl jsem co nejkldněji a tak suše, jak jsem jen uměl:

„Ono má všechno dvojí stránku, jak se to vezme. Život není vždycky nejhorší...“

Pan Cyrus na mě upřel oči, jako by mi do úst cpal zeměžluč, otočil hlavu do prázdného kouta a zahuhlal: „...šššmarjá, Františku, ty jsi trouba...!“

Znovu poznamenávám: V koutě nikdo neseděl a já se nejmenuji František.

A po chvíli, když se napil a otřel si svislé kníry neurčité barvy, které mi vždy připadaly jako mroží kly, řekl s jistým vzteklým uspokojením:

„Ale já se pomstím všemu a každému. Nikomu nic nedaruju! Všechno je zapamatováno. To by si počtl, na koho to padá!“

Odmlčel se na chvíli. Byly okamžiky, kdy se zdálo, že pan Cyrus nekouká nikam a na nic. Jako by si obrátil oči do hlavy. A když se nasytil pohledem do sebe, pronesl dál:

„Nikdo by neřekl, kolik utrejchu se může složit v **memoárech**. Regiment by tím člověk otrávil!“

Na takové zmínky o memoárech jsem odpovídal zcela lhostejně, jako nevšimavě a matně:

„Škoda, že to bývá často marná práce. Hodně lidí si zapisuje, co si pak nikdo nepřečte. Na co psát takové věci pro sebe? Každý dobře ví, co ho potkalo a co si o tom myslí. Škoda práce!“

Pan Cyrus se do mě opřel pohledem, jako by mě chtěl porazit, a řekl jízlivě:

„Po mé smrti! Po smrti se to bude číst! A ten vztek, že mi už nikdo nebude moci vynadat!“

Teď jsem se já opřel do přítele smělym, vzdorujícím pohledem a odpověděl jsem úsečně a vyzývavě:

„Po smrti? Po smrti se takové hlouposti pálí! To je první, co se dělá. Znáš to ze zkušenosti. Otevřou se dvířka kamen a prásk s tím do kotle! Rodina má strach, aby se to nedostalo do cizích rukou. Co potom záleží na takových zežloutlých memoárech?! Popsaný papír. Dnes už ani uzenář do něj nesmí balit...“

Toto moje neuctivé, všeobecné prohlášení, moje předpověď neslavného osudu, jaký čeká „memoáry“ po smrti původce, nevážený tón, kterým jsem svůj opovržlivý soud pronesl, to vše padlo na pana Cyruse tak náhle a nenadále. Snad jsem byl první, komu svěřil, že zaznamenává to, čím jeho nitro překypuje, s čím byl ve světě a v životě nespokojený. A tento první důvěrník se vyjadřuje o výsledku jeho soukromé pile, nočního bdění a snad i vnitřních bojů tak neuctivě a posílá vše už předem do kotle!

Pohled pana Cyruse, který se při mých slovech do mě téměř bořil, se teď smekal níž a níž, klesl do piva a potopil se až na dno. Potom se zas pracně vynořil a povznesl ke mně, ale jak změněný! Teď na mě můj protějšek koukal tak neskonale rozpačitě, téměř připitoměle a zároveň lítostivě, že jsem pana Cyruse nepoznával. Zvedl pravici, těžce mi ji položil na rameno a řekl:

„Poslouchejte, Františku...“

„Já nejsem František,“ přerušil jsem ho.

„Poslouchejte, **Františku**,“ zesílil pan Cyrus hlas, jako by se mnou zápasil, „teď jste mi hrozně ublížil,

ale odpouštím vám, **protože** jste **František**, rozumíte?“

Jeho prsty stiskly moje rameno jako železný svěrák, pustily mě a chytly se sklenice. A když zbytek nuselského s hlasitým kloktáním vtekl do jeho hrdla, postavil pan Cyrus püllitr, roztáhl všech pět prstů pravice nad sklenicí a neočekávaně pokračoval:

„Vy jste dobrák, Františku, vy jste mi porozuměl... a já se vám odměním. **Půjčím vám jednu svoje memoáry.**“

Tento překvapující obrat mě skoro zmátl.

„Pane Cyrusi... ,tahle nezasloužená důvěra...“

„Mlčte, Františku,“ mávl pan Cyrus rukou, „mlčte a neděkujte, dokud neužijete. Možná, že se v nich někdy taky najdete.“

A jeho tvář se pokryla úsměvem, přes nějž tekl již zmíněný ocet. V té chvíli byla mrzoutova tvář k zulíbání.

Toho dne jsme seděli neobyčejně dlouho, nedbali jsme na nic, co se dělo kolem, a oddávali jsme se požitku nuselského. Bylo pět minut po druhé v noci, když se v hospodě objevila policejní hlídka, jejíž jeden člen důrazně pronesl své obvyklé: „Pánové, pánové, dvě pryč, je čas!“

„Máme nalito!“ zvolal pan Cyrus a vysílal přitom na mluvčího hlídky svůj nejkyselější pohled.

„No dobrá, ale ve dvě už si nemáte dát nalejvat!“ řekl policajt káravě a práskl dveřmi.

V půl třetí se objevila jiná hlídka.

„Pánové, pánové,“ znělo teď napomenutí ráznější než předchozí. „Půl přes čas, dopijte a jděte...“

Místo odpovědi se pan Cyrus chopil sklenice a pořádně se napil.

Ve tři čtvrtě na tři přišel konečně sám hospodský:

„Pánové, jestli sem hlídka přijde ještě jednou, platím pokutu...“

Bylo to dost jasné vyzvání, abychom táhli.

Pan Cyrus se vzchopil.

„A to chcete, aby vám sem chodili hosti, když je v nejlepším vyhazujete?“

„Kdyby to bylo na mně,“ omlouval se hospodský rozpačitě, „čekal bych třeba do rána, vašnosto...“

„Františku zatracenej!“ rozkřikl se na něj pan Cyrus. „Říká se vašnosti a ne vašnosto! Už jsem vám to říkal!“

„Prosím, vašnosto,“ ukláněl se hospodský ještě rozpačitěji.

Pan Cyrus se zuřivě otočil a syčel do tmavého kouta, v němž ležel mourovatý kocour:

„...šššmarjá, Františku, ty jsi trrr...“

Šli jsme.

A když jsem doprovodil pana Cyruse až k domu a loučil se s ním, rozepnul ošumělý zimmník i kabát pod zimmníkem a ponořil ruku do hluboké, zdánlivě bezedné kapsy.

„Tady vám to svěřuji, Františku,“ řekl a vytáhl ohmataný sešit, spíš svazeček, „vzdělávejte se trochu. Vy ještě koukáte na ten zatracený svět a život jako sůva z nudlí!“

Domovní vrata před námi vrzla jako z hlubokého spánku a v zívajícím úzkém průjezdu zamrkalo světlo v třesoucí se ruce domovníka v podvlékačkách. Pan